

ויקהל דוד

צ"ה

מזמור

שבת הקת

שאדם שומר השבת, השבת מכפרת עליו ומצילתו מן החטא.

ראה תוספות [כתובות ז: ד"ה והוא] דאמרינן באגדה מזמור שיר ליום השבת אמר הקדוש ברוך הוא פנים חדשות באו לכאן, כשם שאין מבקשים על צרכים חומריים, בשבת כך אין מבקשים על כפרת עונות, עצם שמירת השבת כהלכתה מביא לכפרת עון וחטא כמ"ש [בשבת קי"ח:]: כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, שנאמר אשרי אנוש יעשה זאת וגו' שומר שבת מחללו אל תקרי מחללו אלא מוחלין לו.

ולאשר אמר שמות

חז"ל אומרים [ביצה ט"ז]. כי בשבת יש לאדם נשמה יתירה ובמוצאי שבת היא מסתלקת ממנו, מטרת הנשמה היתירה היא שהאדם יתקדש בקדושה נוספת תוספת זו משפיעה אף על הטעם של מאכלי השבת תבלין אחד יש לנו ושבת שמו [שבת קי"ט:], גם בעניין הקרבנות מצינו אכילה שיש בה קדושה וזו אכילת הכהנים כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים [פסחים נ"ט:]. אולם בתקופה שאין משכן ולא מקדש שאין מזבח וקרבתות מי יכפר על ישראל על כך עונים חז"ל כל זמן שבת המקדש קיים מזבח מכפר לישראל ועכשיו שולחנו של אדם מכפר.

על כן כאשר אדם אוכל לשם שמים ואומר דברי תורה על השולחן הרי שולחנו הוא שמכפר, בפרט ביום שבת קודש שהאכילה בו היא מצוה ואכילת כזית או כביצה פת היא חובה ויש לאדם תוספת של נשמה יתירה אם האדם אוכל לשמה לשם עונג שבת ואומר דברי תורה על שולחנו קדושת השבת וקדושת השולחן מכפרת ככהנים שמכפרים לבעליהם באכילתם, לכן אמרה התורה [שמות ל"א י"ג] אך את שבתותי תשמורו אך למעט אל תכוון באכילתך בשבת למלא את כרסך וליהנות ממטעמי העולם הזה, אלא את שבתותי תשמורו תשמרו בקדושה תצפו לשבת כבר מיום ראשון ותאכלו לשם קדושת השבת או אז תתענג עלה'.

דברי מרדכי, תשא

הנה בזבחים [י"ג וכו"ד] יליף דקרובן בלא תשובה אינו מכפר מדכתיב זבח רשעים תועבה, ונודע דמנחה אינו בכלל זבח, א"כ נראה דגם בלא תשובה מכפר, וזוהו י"ל הפירוש בזמירות של ש"ק השומר שבת הבן עם הבת לא"ל ירצו כמנחה על מחבת דהשומר שבת אפילו עע"ז כאנוש מוחלין לו אפילו בלא תשובה כמו במנחה וזהו דלא כהטו"ז [או"ח רס"י רמ"ב]. תכלת מרדכי ויקרא אות ד'

השומר שבת מוחלין לו על כל עוונותיו, גם על עבירות שבין אדם לחבירו.

פרדס יוסף, שמות י"ז ח'

עצם ההכנות שמכין וטורח לכבוד שבת קודש, יש לו בזה כפרה על עוונותיו, וכמ"ש בשלחן הטהור בשם ספר מעבר יבק בשם הקדמונים, כי הזיעה שאדם מזיע בצרכי שבת, בה הקב"ה מוחק כל עוונותיו כמו הדמעות.

מעבר יבק, שפת אמת פי"ח

כוחו של שבת הוא גדול כל כך עד שתועיל אפילו לעובדי עבודה זרה כאנוש, שעוונותיהם מתכפרים אפילו בלא יסורים. **יפה תואר הביאו הרב שומר שבת בסוף הקדמת ספרו**

שבת הקת

שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא, הוא ביחוד בשבת קודש זה שקורין בו הפרשת פרה, שעסק הפרה הוא לטהר דווקא, כי אדם שנשמר מתולדתו מכל טומאה, אינו צריך לטהר עצמו, רק מי שנטמא ונצרך לטהרה, זאת הוא טהרתו בחוקת הפרה לתקן ולטהר עצמו מן הטומאה, וזה הוא רפואה ממש, וע"כ נאמר המצוה בלשון ויקחו אליך, כי עצם הפרה מורה על דינין כידוע, ומשה רבינו ע"ה ידוע שהוא הממוצע בין השי"ת ובין ישראל, לקבל משפע חסדיו ית', ולהשפיעם לישראל, וזהו ויקחו אליך פרה, להמתיק כל עניני הדינין, ולהמשיכם למקור החסדים, ולא נאמר ויקחו לך, רק אליך בתוס' אות א' המורה על אלופו של עולם, וכאשר יה' נמשכים ע"י משרע"ה הדינין של הפרה למקור הא', אלופו של עולם, יה' נמתקים לצירוף אותיות פרה עם א', יה' נעשים אותיות רפואה קרובה לבוא.

אמרי אמת

כוחו של שבת שמכפרת

אמרינן בגמרא [שבת קי"ט:] א"ר חסדא אמר מר עוקבא כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו ב' מלאכים המלוין לו לאדם מניחין ידיהם על ראשו ואומרים לו [ישעיה ו' ו'], וסר עונך וחסאתך תכופר. והטעם שאומרים פסוק זה מפני שכתוב בענין עדות [ויקרא ה' א'], אם לא יגיד ונשא עונו וזה שאמר ויכלו לא עכב העדות לפיכך יוסר אותו עון מעליו. **ובמדרש** אמר טעם אחר בגזרה שוה שבויכלו כתיב שלשה פעמים אשר שנאמר ויכל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו אשר וגו' אשר ברא אלקים לעשות, ובפרשת פרה אדומה נאמר ג' פעמים אשר שנאמר זאת חקת התורה אשר וגו' אשר אין בה מום, אשר לא עלה עליה עול, לומר דכשם שפרה מכפרת כך האומר ויכלו שלשה פעמים מתכפר.

אנזורהם סדר מעריב של שבת

מצאתי בשם החבר רבי בנימין ברי אברהם הרופא צא ולמד שבזכות השבת נתרצה הקב"ה לישראל על מעשה העגל, שהרי בהלכות שבת היו עסוקים כדכתיב אך את שבתותי תשמורו, ושמרו בני ישראל את השבת, וכתיב בתריה ויתן אל משה ככלותו, וירא העם כי בושש משה, וכן בשעה שנתרצה להם וציום על מעשה המשכן הזהירם על השבת תחילה כדכתיב ויקהל משה וכוי וכתיב בתריה ששת ימים תעשה מלאכה ואחר צום על מלאכת השמכן, וזהו שאמר פני ילכו והניחותי לך, בזכות והניחותי לך בזכות שבת שהוא יום מנוחה. וזהו ביאור מה שאנו אומרים בתפילת מוסף של שבת רצית קרבנותיה' שהקרבנות השבת הן קרבנות הבאים לרצון ולא לכפרה.

תניא רבתי סי' כ' ד"ה ולמשה

זכור את יום השבת לקדשו, בא וראה מנהגנו לומר פסוק והוא רחום יכפר עון בתחילת תפלת ערבית בימות החול, אבל בשבת אין אומרים, מפני שאין אנו זקוקים לאמרו, מן השמים מברשים לנו וסר עונך וחסאתך תכופר, כל זמן

פאר השלחן

קדושת אכילה - גליון רע"ג

מה פועלת עלינו ברכת המזון

רבי אביש מזקני החבורה, נכנס אל הרה"ק החידושי הרי"ם מגור זי"ע, ונשאל: הזוכר אתה דבר מה מהרבי, השרף מקאצק זי"ע. **ענה:** זוכר אני שאמר, תמהני כיצד אין האדם משתנה מברכת המזון, שהרי אברהם אבינו הכניס ערביים לביתו והאכילם והשקם, רק כדי שיברכו אחר אכילתם, בכך הכניסם תחת כנפי השכינה, והפך ערביים המשתחווים לאבק רגליהם למאמינים, ונחנו מה, מה פועלת עלינו ברכת המזון.

הפטיר החידושי הרי"ם: עד שהוא משתאה מדוע אין משתנים מהברכה שלאחר האוכל, תמה אני מדוע אין האדם קונה אמונה מהאוכל עצמו, שהרי נאמר: 'ידע שור קנהו, וחמור אבוס בעלי' [ישעיה א' ג'], האמנם גרוע האדם מסוס ופרד.

נענה רבי אביש: במקום לענות על תמיהת הרב מקאצק זי"ע בא הרבי והוסיף תמיהה על תמיהתו.

השיבו הרבי: הכתוב עצמו עונה על כך, ידע שור קונה וחמור אבוס בעליו, אך מה נעשה ו'ישראל לא ידע' כי 'עמי לא התבונן'. **שיח שרפי קודש ח"ה, אות ט'**

פארווע

טעם למנהג שקורין למאכל או לכלי שלא השתמשו בה לא חלב לא בשר 'פארווע', הוא מלשון פרבר [זבחים נ"ה, תמיד כ"ט], כלפי בר, שעומד בחוץ רוצה לומר, שלא השתמשו בו לא בשר ולא חלב. **ספר מטעמים החדש**

מלח פארווע

פעם התארח הגאון בעל החפץ חיים זצ"ל אצל הרב הגאון רבי דוב צבי אבד"ק מאלקין זי"ע [ובערוב ימיו בבית דינו של הגרי"ח זוננפעלד בירושלים] ובסעודת שחרית ביום ראשון כשעמד לסעוד פת שחרית שאל החפץ חיים זצ"ל אם אפשר לקבל מעט מלח חלבי, כשהביאה הרבנית ע"ה את המלח שאל החפץ חיים זצ"ל אם המלח בשרי או חלבי, וכשהשיבה שהוא פארווע, תמה החפץ חיים על הגדרת המושג של פארווע, והוסיף ואמר לשלילתו כי פארווע זה לפעמים חלבי ולפעמים בשרי, מכאן והלאה נזהרו בביתם שאין מלח פארווע אלא מלח מיועד לחלבי ומלח מיועד לבשרי. **ברכת אברהם פ"ד עמ' ס"ב**

צידה לדרך

בגמרא [פסחים ק"ג] מובא הנהגה טובה למי שעומד לצאת לדרך והוא שיקח מזונות עמו אפילו כשיוצא למקום קרוב ואפילו שהמזונות בזול בכל זאת יקח עמו צידה לדרך שמא לא ימצא בדרך לקנות. יש להשיג בזה ביותר כשיש לאדם אורח ורוצה לשלחו, שיתן לו צידה לדרך שיספיק לו עד שיגיע למחוז חפצו. **ומעשה** באורח ביישן ונתנו לו צידה לדרך מעט מזעיר ושאלוהו אם מספיק ומרוב בושה אמר די והותר, והלך לדרך ונסתכן, ולולי ה' שהיה לו, עברו אנשים סוחרים והחזירוהו לעיר ונתרפא.

רמז נאה לקיים דברים אלו מרומז בפסוק [דברים כ"א ז'] דינו 'לא שפכה' שהראשי תיבות הם 'לוייה אכילה ש'תיה פ'רנסת כל ה'דרך.

סגולות ישראל מערכת ד' אות נ"ה

הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע היה נותן לכל אחד מן הבאים להסתופף בצילו לעק"ך לצידה לדרך באומרו, 'לקח' בגמטריא הצלחה, וסגולה שתהיה הצלחה בכל הענינים. **ילקוט עטרת צבי ח"ב עמ' תל"ו**

בשר רק עם לחם

איתא בשם צדיקים שאין לאכול בשר בלי לחם, ואסמוכוהו אקרא 'נותן לחם לכל בשר' [תהלים קל"ו], שביחד עם הבשר יהיה לחם, וציינו על כך את דברי רש"י [שמות ט"ז ח'] בתת ה' לכם בערב בשר לאכול ולחם בבוקר לשבוע, למדה תורה דרך ארץ שאין אוכלין בשר לשבוע. **ע"י ב"ח או"ח סי' רמ"ט, תל תלפיות עמ' 384, חמדה גנוזה ח"ב עמ' ח'**

עם הארץ אסור לאכול בשר

הגני פותח לך מפתח גדול, מה ראה השם לצוות בתורה לשחוט בעלי חיים לאכילת האדם והלא כתיב [תהלים קמ"ה] טוב ד' לכל ורחמיו על כל מעשיו, ואם הוא מרחם היאך צוה לשחוט בהמה זו לאכילת אדם, ואיה רחמיו, אלא הסוד כולו הוא ראש הפסוק שאמר 'טוב ה' לכל', טוב בודאי, ולפיכך 'ורחמיו על כל מעשיו'.

וזוהו הפירוש, מה שאמרו חז"ל [ר"ה י"א]. כל מעשה בראשית בדעתך נבראו בקומתך נבראו ובצביון נבראו, כלומר, בדעתך להבין כל מה שיקרה להם, בקומתך להבין שיעור גופם ותבנית איברייהם, בצביון שהם רצו בחפץ וצבו לקבל הכל עליהם, נמצא דבמעשה בראשית נסתכם עם בהמה זו לשחיטה ואמרה היא טוב, ומה טעם, לפי שהבהמה אין לה נשמה עליונה להשיג מעשה השם וגבורותיו, ואמר השם ית' בבריאת העולם להעמיד לפניו הבהמות ואמר להם, רצונכם להשחט ושיאכל אתכם האדם ותעלו ממדרגת בהמה שאינה יודעת כלום למדרגת האדם שיודע ומכיר את השם ית', ואמרו הבהמות טוב ורחמים הוא עלינו, שהרי כשהאדם אוכל חלק מחלקי הבהמה חוזרת חלק מחלקי האדם והרי חזרה הבהמה להיות אדם, ושחיטתה רחמים היא לה שיצאה מתורת בהמה ונכנסת בתורה אדם.

ומזה הטעם תתבונן מה שאמרו חז"ל במסכת פסחים [מ"ט:], עם הארץ אסור לאכול בשר, לפי שלא צוה בתורה לשחוט בהמה, אלא למי שיודע תורה כמו שאמרו חז"ל [שם] 'זאת תורת הבהמה והחיה והעוף' וכל העוסק בתורה מותר לאכול בשר ומי שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר.

ואם תבין זה תבין הסוד למה צוה לשחוט בהמה או חיה או עוף כי הכל מצד חסדי השם ית' על בריותיו, ולפיכך אמרו כי מי שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר, לפי שהוא כבהמה ואין לו נשמה ולא צוה לשחוט בהמה כדי שתאכל אותה בהמה אחרת אלא אם כן נתנבלה או נטרפה. **שערי אורה שער ו'**

ואקחה פת לחם [בראשית י"ח ה'], כי בעל חי אין ליתן להם כנ"ל, עד שיכניסם תחלה תחת כנפי השכינה ויודיעם מה הוא מזון הנפש, ואפשר שכן היה דרכו עם האורחים, שמתחילה היה מאכילם ומשקם בהנעשה מצמחי הארץ ודבר עמהם, עד שהכניסם תחת השכינה ואז האכילם תרנגולים מפותמים עם יינות מבושמים.

ושמעתי שעל כן נקרא הכנסת אורחים ולא מאכיל אורחים, דהיינו שהכניס האורחים תחת כנפי השכינה. ולדעתי זה כונת הכתוב [בראשית כא לג] ויטע אשל, שדרשו נוטריקון, 'אכילה ש'תיה' לוייה, אם כן מה ויטע, ולפי מ"ש אתי שפיר שהאכילן והשקן ממה שנטע, דהיינו מצמחי האדמה, אחר כך ויקרא בשם ה' כנ"ל. **ישמח משה וירא**